

„Soča“ izhaja vsak petek in velja s pošto prejemanja ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto f. 4.50
Pol leta „ 2.30
Četrt leta „ 1.20

Pri oznanilih in prav tako pri „pošlanicah“ se plačuje za navadno trispotno vrsto:

8 kr. če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 „
6 „ „ „ 3 „

Za večje črke po prostoru.

SOČA

Posamezne številke se dobivajo po 10 soldov v Gorici v tobakarnici v gosposki ulici blizu „treh kron“, in na starem trgu.—V Trstu v tobakarnici „Via della caserma 3“.

Dopisi naj se blagovoljno pošiljajo uredništvu „Soča“ v Gorici v Hilarijanski tiskarni, naročnina pa opravištvu „Soča“ na Korenjski v Stica - vi hiši št. 10 II. nadstr.

Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delalcom in drugim nepremožnim se naročnina zniža, ako se oglase pri uredništvu.

Primorski Slovenci, vstanimo! II.

Nikdor ne more zahtevati, da bi se pokrajinski list ukvarjal z višo in visoko politiko; opraviti ima dovolj z lokalnimi razmerami in potrebami. Ali včasih kopičijo se prasanja in navskrižja tudi v omejenih ozemljih, da dotični vodniki ne vedó, kam jih terajo večje sile, in česa bi se prijeli. V negotovem stanju omahujejo tudi čvrste moči, in oprijemlje se jih neka skeptičnost, ki potere duhove takó, da niso sposobni več za reševanje domačih najmanjših prasanj. V takem položju bi zastoj iskali nadušenosti in požrtvovalnosti za povzliga narodovo: negotovo t je enaka obupnosti, katera se vdá kakoršni koli osodi.

Take razmere so nezdrave, in potrebujejo jasnosti in zdravljenja, da pogumno pogledamo v bodočnost, naj nas čaka še takó huda.

Politične slovenske razmere so že od nekdanj trke, da je samo ljubezen do naroda obvarovala voditelje, da niso obupali popolnem nad težavami in zaprekami. Vendar mnogo vodnikov smo zaradi tega izgubili, ker se jim je zdelo vsako delovanje za slovensko stvar brezuspešno, in mogoče nam je razlagati ravno od te strani, da se nam rodi in vzgoji takó malo pravih in energičnih politikov.

V sedanosti pa je naše Primorsko najnevarniše, in nobena slovenska pokrajina ne potrebuje večih pojasnil in pogumnejših vodnikov nego primorski Slovenci. Koroški Slovenci, n. pr., bližajo se svojemu poginu, ako se še v skrajnem času ne povzdignejo. Ali njim je vsaj hud pogin odločen na eno stran; oni vedó, da jih končna osoda čaka v potopu Nemčije. Primorski Slovenci pa še te zavesti nimajo, in takó se zibljejo zdaj v obupu, zdaj v upanju na boljšo prihodnost. Oni celó ne vedó, ali jih sila pogrezuje v Nemčijo ali Italijansko. Primorskim Slovencem ne preti samo moč in pritisk kake nasprotne notranje vlade; nad njimi se raztezajo črni oblaki tudi zunanjih oblastij.

Zato stojimo pred mogočnim in neizogibnim a ut—a ut, in v prvi vrsti nam je potreba razjasnila, da vidimo, kako z nami računijo, ali pa še bolje, za kam so nas že odločili, če ne notranji, pa zunanji oblastniki.

Mi Primorci imamo vsled geografskega položja na meji to posebnost, da je zunanja politika v ozki zvezi z našo osodo. Ne poznamo pa jasniše in za ta del vredniše knjige od one, katero je posvetil ital. prof. Brunialti Gladstone-u in Cairli-ju, kakor smo

zadnjič omenili, pod naslovom: „Dediči Turčije“. Ta izvedenec gledé na vzhodno prasanje podaja Italijanom učeno delo z namenom, kakor da bi hotel samo podučevati o Turkih in njih sosedih: Grkih, Bolgarih, Srbih in Činogoreih in slednjič o Avstro-Ogerski v Bosni. Na videz je ta knjiga taka, kakoršne so ponužne knjige v obče brez družega namena. Ali Brunialti nima zastoj bistrega razuma, in kar je njemu edina namera, zvito prekriva, vendar pa takó, da je italijanskim politikom do čistega umeven in jasen. Vsa pojasnila o narodih balkanskega polotoka so njemu sredstvo za namen: njegova knjiga namerava potkazati laški zunanji politiki gledé na čas, kedaj je najprimerniše vzeti Avstriji Tridentsko ali južno Tirolsko in pa naše Primorsko z dotičnimi lukami na jadranskem morju.

O tej laški nameri Brunialti prav odkritosrečno pripoveduje. Škoda se mu zdi, da Tridentinskega niso bili vzeli Italijani že l. 1806. Po njegovih mislih bi bilo boljše, da bi se bili okrožili laški mejniki že iste, a leta tudi na Primorskem. On sega še dalje v preteklost in misli, da Avstrija bi bila lahko zabranila vojsko l. 1866. mel Prusko in Italijo. Upa pa, da, kar se ni bilo doseglo takrat, se zgodi mirno brez prelivanja krvi v prihodnosti.

Zato se lepa prilika ponuja, in vzhodnje prasanje je že pot pokazalo za tako upanje. Balkanski narodi imeli so se osvojiti na svojo roko, pravi tudi Brunialti, kakor je, n. pr. Schuselka že zdavna dokazoval. Ali balkanski narodi niso tega popolnem dosegli; Avstrija se je vteknila vmes s posedanjem Bosne in Hercegovine. Brunialti se ob tej priliki spominja Bismarckove misli, da avstrijsko središče je naravno proti vzhodu, kakor vemo, vsaj za nekaj časa v Budapeštu. Avstrijsko ime že kaže na Ost ali vzhod, Bismarck in Italija imata skupne interese na zahodu; hodila sta skupaj 1866. leta, pa hodila bosta še, ako ne bo zahteval Bismarck več, nego je v interesu italijanskem. Tukaj ima laški profesor v mislih Trst in sploh naše ozemlje, „so weit die deutsche Zunge klingt“, kakor zna B. dobro posnemati nemške grablje. Laškemu pisatelju je samo ob sebi umevno, da Avstrija bo morala izgubiti sedanje nemške pokrajine, kakor pride čas, v katerem bo zadovoljila Italijane.

V tem zmislu ugaja Brunialtiju sedanja avstrijska politika, ki je segla po Bosni, in ki se mora raztezati še dalje. Zato da je Bismarck tudi svoje načrte še bolj utrdil in se veselil, da ga Avstrija posluša. Ko pa pridere Avstrija do Soluna (Salonichi),

potem doseže svoj namen v vzhodu: s Solunom se odpre nova luka in „nova Adrija“ za Avstrijo. Ali zdaj postane Brunialti s svojo perspektivo mehkega srca: avstrijski dvoglavni orol preveč bi se mučil z razprostranjem svojih perutnic od Konstanca (pri bodenskem jezeru) do Soluna. Tedaj pa ga hočeta rešiti Bismarck ali njegov naslednik in pa preusmiljena Italija. Ponudila se bosta ubogemu mučeniku, da si perutnice stisne; Nemčija mu odvzame preveliko zalego v sedanjih avstrijskih nemških deželah, Italija pa si olajša vest, da po samaritansko spravi v svoje varstvo nerešene dežele naše Primorsko in južno Tirolske. Takó pride odrešenje brez prelivanja krvi; saj se bo samo ob sebi umelo, da ubogi avstrijski orol ne bo mogel vsega varovati. Zato pa je treba čakati še nekoliko: bo že vse lepo dozorelo o pravem času, in Brunialti se celó boji, da bi se prilika ponudila prej, nego bi bilo v laškem interesu, in bi se obe sosednji velevlasti dovolj utrdili na svojih mejah. Mi bi v zmislu, v katerem tukaj sarkazem nadaljujemo, skoro obžalovali, da se priljazni sosednji oborožujeta, ko bo takó samo ustnega in mirnega dogovora treba za odvzetje pretežkega avstrijskega bremena.

To je bistvo jasne namere Brunialtovega politikovanja. Vse drugo za nas ni imenitno in je tudi njemu samo sredstvo. Pisatelj se naslanja na načela, katera današnja Evropa prevstvarjajo. Vse Italijane želi tudi on po narodnostnem načelu združiti, ako ravno sam trdi na enem mestu, da včasih so različne narodnosti raztresene in potisnene v različne in oddaljene kote takó, da bi kaos nastal ali babilonska zmešnjava, ko bi hoteli zaradi vsake peščice dotične narodnosti po istem načelu izvrševati narodnostno politiko.

S površnim pogledom mislili bi, da se Brunialti norčuje ali pa da sanja; ali v njegovih razpravah in trditvah je mnogo skrite in odkrite realne politike. Realna politika, katero on naznanjuje ni nova in daja gotovo našim politikom snovi že dalj časa v premišljevanje. Ali ravno zato, ker je obsejna in zares velikanska, pozabljajo jo tudi prebrisanidiplomati v posameznih slučajih; Andrassy je politikoval „od slučaja do slučaja“; Bismarck in z njim Italija imata jasno politiko, kateri podredujeta tudi pojedine slučaje. Haymerle, naš zunanji minister, se je ravno te dni izrazil proti turškemu diplomatu, da Avstrija ne bo sezala dalje na Balkanu. Brunialti pa v svojem zmislu prav pravi, da Avstrijo bo druga zunanja sila potiskala dalje proti vzhodu (oziroma jugovzhodu), ako

LISTEK.

Osodepolni: $(a + b)^2 = ?$
(Dalje.)

G. dohtar-vodja je učil v našem razredu strašno algebro in geometrijo. Nov svet. Da te kak čaravnik mahom prestavi v kako španjsko vas, preje se izveš, nego v algebrinih hostah, sosebno, če ti je prežvekati algebro na kislem mleku visokenemške kulture, kakor je bilo v onih časih še bolj strogo nego zdaj. Vogel friss oder stirb! (Žri ali umri!) Zadosta. G. dohtar-vodja si je izbral žrtev nad menoj: ni mogel me trpeti. Vse, kar sem govoril, storil in celo mislil, ni bilo mu po všeči. In vendar nisem se bil priberščil v 3. razred ko kak mavhar; ampak prinesel sem pošteno odlično spričevalo, na kojem je stalo črno na belem, da kaj znam, in da sem krščen. Da sem le zinil, in predno sem še izpregovoril, vedel je uže prok-vodja, da ne povem nič kaj prida. Tedaj se mu je liki papá Jupiterju zazibal črni šopek vrhu nazrbančenega čela, in to je bilo njegov: dixi! Močnika (Močnikovih knjig, ne močnika) ni menda nikdor tako pridno študiral ko jaz; a vsemu vkljub in celó temu, da sem bil v ostalih predmetih odličnjak, bil sem g. dohtarju vendar le osoba nevšečna. To bi bilo

Joba razkačilo. A kaj si je mogel pohleven Slovenček pomoči? Rami stisniti, pa je. Prav križ pa je bil še le z nalogami. Vsaka naloga je bila za-me nadloga se škodoželjnimi in nagajivimi rudečimi križi. Čim bolj sem se jih ogibal in bal, kakor on, ki v Chamissonovej pesmi kito premetava, suče se in vrti; tem več jih je bilo zagledati v knjižici. Pa saj da bi bil g. vodja spodej prekrizaval predmetne pogreške; tega ne, mariveč njemu se je vzdivalo nahajati to in to črko prenizko, ono previsoko, to številko nerazložno, črnilo prebledo itd., kar je teh malenkostij več. S kratka, vil me je kakor Jsegrimm-volk jagneje v basni. Tudi bi si ne bil dal nič dopovedati; ker kedo bi se bil predrznil kaj tacega proti njemu? Grofovi in baroni so se tresli pred njim, ne pa jaz. Čuj, in so dila boš sam. Necega popoludne, ko je učil, bila sta učenca: nek barončič in nek nagajiv kraševiček za pečjo, in tam sta mlada delinkventa ne vem kaj počinjala. G. vodja, ugledavši ju, na odru grozno zaropota, izzove ju, pa stante pede spoka barončiča za zmerom iz šole, kraševcu proti temu ostro zapreti, da se bosta uže še menila. Ne mine veliko minut, kar prisopiha papá baron, ter praša brez ovinkov, po katerem pravu, da mu je sina izpodil? „Po onem, ki je meni prev!“ odgovori dohtar mrzlo — „in za katero se je le me in zagovarjati, ne vam, g. baron!“ „Dobro, vrlo dobro!“ S...o, da se bodeva še drugod videla, hm, hm!...“ zagrozi se plemenitnik. — „Tudi

pred ministrom, g. baron, ako vam je všeč, in ker ne utegnem se dalje pogovarjati, povem vam tukaj v jedru, da vaš sin ne pride nikdar v to šolo več. Vam je to zadosta?“... Godrnjaje jo potegne baron; a da si je poskusil vse po civilnih (bil je velik bogataš) in po vojaških prijateljih (bil je polkovnik), opravil ni nič. Ali ste videli? Ali se vam ne zdi, da je imel dohtar ono v žepu, vsled česar sme človek delati: alto e basso?...

Med tem sem pa pridno duhtal, kako in na kateri način sem se bil dohtarju tako nevsmljeno zameril; kajti moji odgovori in spisi niso mogli biti tako grozno nerodni. Nemara pa je bil dohtar frenolog, ter je morda po kakej koščici na obrazu slutil, da je uže nevarno seme prihodnjega Slovana v meni. Take ljudi je pa treba uže zdoga, dokler je še čas, mandrati in ovirati. Frenolog je namreč učenjak, ki, da ti glavo le ošlata ali ogleda, uže ve, kam pes tacco moli, in kakošne piščalka se najrajše oglašajo v tvojem duhu. Na primer, v nekem ameriskem mestu je govoril pred obilno gospodo nek učenjak o frenologiji ter konečno pristavil rekoč, da čegaver glavo le malo otiplje, tega i nagibe i zmožnosti pove. Močan gospodič pristopi. Frenolog se ga loti, a uže po prvih potipih se začudi: „Aj, aj! Nesrečni ste, dragi moj! Da imate le priložnost, lahko ste razbojnik, strasten prepirljivec, hud pretepač; za vsako reč bi roko...“ A še se ne konča to prorokovanje, v

bodo obtičavali avstrijski diplomati. Jasno je, da Nemčija se obnaša po raznih potih, kakor da bi bila Avstrija njena podložnica. Bismarckova politika se kaže vselej prijazna, kedar deluje Avstrija v soglasji z njegovimi obsežnimi namerami, in videti je, kakor da bi Bruniali do črke prav popisaval politiko nemško proti našemu cesarstvu. Avstrijski Prusjani so najdrznejši kričarji, kadar jim naša vlada ne ugaja, zato ker so prepričani, da imajo svojo zaslonbo v Nemčiji, svojega pokrovitelja v Bismarcku. Ko so ondan Magjari zaprli nemško gledališče v Peštu, tugovali in kričali so toliko časa nad magjarskim ukazom, da je konečno Bismarck cesarja Viljema potisnil na pozorišče, in Magjari so osramotjeni zopet podelili dovoljenje za nemško kazališče. Pa tudi drugi nemški ministri se že drznejo Avstrijo napadati do najvišjih glav, celo do cesarja samega. Najbolj pa delujejo nemška glasila za nemško politiko v Avstriji. Kar Bismarckovim glasilom ni naravnost dovoljeno v Avstriji sami, pa toliko drznejše kriče in razsajajo zunaj v Nemčiji. Ni davno že so strahovali našega zunanjega ministra, da neki Taaffeju na znotraj ne zavezuje rok, kakor se spodobi za Nemčijo. Eklatantno se vidi, da Bismarckova politika našo prijateljstvo v porablja za svoje lastne naklepe, ko kupčijske pogodbe ni hotel še skleniti z Avstrijo, kakor je občeval Andrassy-ju. Bismarck čaka, kakor zdaj ves političen svet sodi, dokler nas tudi v gospodarskem oziru ne spravi v popolno zavisnost od Nemčije.

V Avstriji ustavoverska stranka prusko politiko dobro pozna, in se je zdaj ta stranka, ko ji slepiven obraz ni več pomagal, naravnost spremenila v nacionalno nemško stranko. Ta najnevarnejša stranka ima celo pripoznane Prusjake à la Schönerer v svoji sredi, samo da so drugi bolj tihotapski in na videz mirniši.

Za prusko-nemške namene vzgojuje ta stranka tudi nemško mladino na naših visokih šolah. Ta mladina v zaprtih prostorih in privatno deluje za Nemčijo enako laški mladini, ki se na tihem navdušuje za Italijo. Ali vsled tradicij in posebne nemške zavesti je nemška mladina še drznejša v svojih početjih in izjavah, zlasti ker ima v Avstriji židovske pajdaše na svoji strani za pomagače.

Vse te prikazni ne dajajo samo sklepati, ampak silijo do prepričanja, da pruska Nemčija dela propagando za razširjenje Nemčije čez meje avstrijske. Prijaznost sedanja je samo začasna, in diplomatične zvižaje tako prijateljstvo kar popihnejo, kadar razmere in pogoji dozore za izvršbo davno osnovanih načrtov.

Pripovedovali so že davno, da Bismarck hoče Nemčijo raztegniti do Adrije. Mogoče je tudi, da hoče aemška politika pot odprto imeti tudi v jadransko morje. Saj je taka zahteva tudi naravna, ako hoče nemške avstrijske dežele prikleniti že sedaj veliki Nemčiji.

Primorski Slovenci nismo tedaj zagotavljeni, ali nismo v načrtih za Nemčijo odločeni. Naša vlada po takem pripravljala naše Primorsko za Nemčijo, ako pri nas nemštvo pospešuje. V interesu avstrijskem gotovo ni tako pomembno. Naše vlade pa tudi bi ne bilo uneti, ako ima zares potujčevanje primorskih Slovencev v svojih namerah. Mi tukaj prehadu mislimo o načelnikih, da bi se mogli primerno izraziti. Toliko pa rečemo, da naša pokrajina je zares uboga, in da zaradi bogastva bi se ne poganjali za nas zunanji državniki. Ali ako zazorimo po poti potujčevanja za tujo politiko, nas toliko laže pogoltnejo in

tem hipu lopne hrust frenologa, da, zvrnivši se, vse štiri stegne od sebe, ko med smehom vstane mah-nenec, zakliče proti občinstvu: žive! frenologija! Evo, gospodič je ravno sijajno potrdil moje prorokovanje! „... Dovtipno, a bula je vendar ostala!

Naj sem pa vrtal o dohtarji, kolikor sem hotel, izduhtal nisem vendar ničesar. Ker sem pa mislil, sosebo v geometričnih nalogah, da sem nemara prekratek, vsedem se neko nedeljo, i spišem pol knjižice. Pričakoval sem prav za gotovo, da porodi ta moja pridnost obilen sad. Kaj se! Kolikor stranij, toliko križev, po vsaki jeden, i zdolaj še je stalo prav debelo! „Non multa, sed multum“. To je bilo preveč; kajti tudi če je človek Slovenec, ima vendar kri, ki kedaj lahko zagori. Prejšnja boječnost spremeni se v kljubest, ta pa da pogum, pogum se ne straši nikogar, in kdor se ne straši, ta ni figamož. Vsedem se zopet ter zapišem pod njegovo opazko, prav razločno: „Ubi multa, ibi et multum“... hoteč po moji tedajjni latinščini reči: Če nisi le jezna in nagajiva spaka, izbiraj iz sodrge, uže najdeš še gotovo kaj dobrega. A s tako gospodo ni dobro češinj zobati. Pokliče me v direkcijski ured, in ošteviš me, da sem imel zadosti, pristavi še: „Sie Unversehämter! Wie konnten Sie sich unterfangen?...“ Uči se ali ne, o veliki noči je stalo v spričevalu: „Algebra, minder befriedigend,“ in v razreditvi ne da bi bil jeden najodličnejših prvakov, bil sem samo zaradi nesrečne algebre med onimi, o kojih poje Dante: „Che visser senza infamia e senza lodo“... Ni krop ni voda. Moj Bog, moj Bog!...

Velikonočni prazniki, drugoč veseli dnevi, bili so letos žalosni za-me. Sladke gubanice so mi grene-

nas konečno toliko laže — ugreše! Spominjajmo se samo na naše Rezijane, pa je dovolj pojasnila za našo jasno misel. Zunanja italijanska politika nima toliko direktne moči na avstrijsko politiko; ali v sedanjem času naglo deluje z vsemi primernimi sredstvi, da bi si tla utrdila za prisvojitve Primorskega in Tridentskega. Nemčija in Italija ostane ti v zvezi za skupne namene, ali bolje rečeno, za skupni objekt napada. Severni in južni naš sovražnik pa se po svoje napravljata. O sredstvih, s katerimi Italijani pospešujejo zoritve v našem Primorju, smo zadnjič govorili, in gradiva se nabira v našem obližji toliko, da se nam ni treba tukaj dalje razgovarjati za ta del.

Kar pa se nam čudno zdi pri takem stanju in v takem položju je to, da vlada se ne ustavlja nadaljnemu poitalijarčevanju na Primorskem, in da italijanski živelj celo podpira in pospešuje tam, kjer Slovenci in Hrvatje svojo pravice zahtevajo in svoje potrebe dokazujejo.

Vsakodobna in tudi sedanja vlada so le začasne; ena hodi z drugo navskriž. Kar ena pravega sežida, podere ona po krivih in krivičnih poteh. Take prikazni so žalostne, ali nimajo moči, da bi narodi obupavali nad enodnevnostmi, tudi če tu pa tam zares neprijetne sledove zapusté. Jasne so poti, po katerih bi morala vsaka avstrijska vlada hoditi na vse vetrove našega cesarstva. Kot pravi Avstrijanci in zvesti domorodci želimo in moramo želeči, da je vsakodobna vlada srečna v svojih načrtih in pravična življenju vseh pokrajin in narodnostij. Vlada pa utegne iz predsodkov in drugih tudi drugače dobrohotnih vzrokov in povodov hoditi krive poti. Narodi pa morajo imeti jasne poti v svojo bodočnost, naj se kaže za povzdigo ali za pogin. Narodom pa je zopet treba pravih voditeljev, kateri ne vidijo samo konec poti, kateri je najimennitnejši, ampak tudi postaje in sredstva, po katerih se koncu bližamo.

Mi, slovenski Primorci, zdaj vemo, kaj tuje sile z nami nameravajo; mi vemo, da smo negotovi o pravih potih naših vsakodobnih vlad; mi vemo, da se nam ni na vlade zanašati, naj si imajo naslov kakoršnega si bodi pomena; zato pa smo prisiljeni bodočnost sami pretresovati, preteče nevarnosti se izogibati in za sedanjo in najbližjo dobo primernih sredstev iskati. Sovražnim silam se nam je ustavljati in s političnimi koraki napredovati na poti ugodne ali edino resilne bodočnosti. O vzoru in sredstvih za naše politično in sorodno delovanje pa želimo pogovarjati se o bližnji priliki. Vidimo pa že do zdaj potrebo za vsiklik: Primorski Slovenci, vstanimo!

Vojaška taksa.

Kake pravice imajo rodbine mobiliziranih? Podpore potrebnim rodbinam v primerljaji mobilizacije sklicanih stalno odpuščenih, rezervnikov, in deželnih brambovcev, potem tistih vojaštvu podvrženih, ki se skličejo v službo za vojne namene, če tudi ni vojna služba, kakor tudi rodbinam sklicane črne vojske, dajali se bodo pomočki iz državnih sredstev po teh le določbah. Glede pravice do pripomočkov smatrajo se, da spadajo k rodbini: zakonska žena v službo poklicanega in njegovi otroci. Tudi se smejo med te še všteti sorodniki v zgornji vrsti: roditelji, ded in babica, bratje in sestre, ako jih v službo poklicani preskrbuje. Za podpore potreben se ima sma-

le v ustih, rudeči piruhi so mi bili črni ko žužek. Zvonjenje velikonočnega jutra mi je grozovito klenkalo kakor hudodelnosti proti dobrim starišem, ki so toliko lepih upov stavili v me. Če sem le mogel, ogibal sem se očetovega obličja; a zmerom ni bilo mogoče. Večkrat sem bil uže pripravljen zgruditi se na tla pred očetom, prositi ga odpuščanja, zagotavljati ga, da hočem se popobljšati. A nekaj, ker je zmerom hencano pomembno po strani gledal in molčal, nekaj, ker se mi ni dalo šo toliko ponižati, opustil sem to ter sem redil črva kesanja v razmesarjenih prsih, naj globe, dokler more. Kačji piki so pa če dalje bolj globoko rili; kajti nisem več dohtarja krivil, ampak sebe. Jzid ima namreč čudno moč, naj je še tako krivičen, ko se je narodil, ima uže pečat opravičenja. Malokdo praša več, ali je pravica ali zvižaja babilila pri njegovem rojstvu. Tudi nemilo zadeti, bolj ali manj, izgubi ono samozavest, ki ga je spremljala in krepila med pravdo zoprnih okoljšin, kedar se utelesi izrek, da je kriv, ali ko ni dosegel svojega namena. Kaj pa še drugi? Še manj si drugi prizadevajo preiskovati, ali je kdo nesrečen po praviči ali krivici, zagovarjati nesrečneža je pa malokdo pripravljen. Po navadi še zadnji prijatelj potisne kamen nanj, dokler ni revež gol, zapuščen vsem jezam osodnih viharjev, kakor drev v pozni jeseni. Ná, zdaj pa pomagaj si človek. Vse gleda v njegove prestopke s povekševalnikom, lahkomiseljnost in strasti vzrastó jim do grozovitih velikankov. Ko je vojskovod izgubil vojsko, treščí obče mnenje va-nj, dolže ga ali nevednosti ali celo izdajstva. Po njem je. Izid je mojster, ki vse zapečati!

(Dalje.)

trati tisti rodbinski ud, kateremu daje najpotrebnejši živeč, ali popolnoma, ali večidel osobni zaslužek v dejansko službo poklicanega. Vsakemu takemu rodbinskemu udu se deli preskrbnina, katera je določena na dan in osobo za vojake na prehodu (20 do 30 kr. na dan), potem če mora rodovina plačevati stanovitno, dobiva tudi to, ki je enaka priskrbnini. Otroci pod osmimi leti imajo dobivati le polovico te podpore. Skupni znesek te podpore za eno rodbino ne sme presegati navadnega dnevnega zaslužka v vojaško službo poklicanega. Od države zagotovljena podpora se ne krajša zaradi tega, če rodbina dobiva podporo od dežele, občine ali zasebnikov.

Katero pravice imajo rodbine tistih, ki so v vojni padli ali zaradi vojnih težav umrli? Rodbinam tistih, ki so padli v boju, ali vsled poškodovanja v dejanski vojaški službi ali iz te službe izvirajoče bolezní umrli, predno so bili na dom spuščeni, daje se podpora, katero so doslej uživale, še šest mesecev po smrti v vojaški službi bivšega. Če rodbina med temi šestimi meseci dobi preskrbnino, pa je ta preskrbnina manjša od podpore, tedaj dobiva med temi šestimi meseci toliko, kolikor je preskrbnina manjša.

Kdaj se smejo te pravice vzeti? Rodbinam tistih, ki so, ko so bili v dejanski službi, a) iz nje pobegnili, ali b) jih je sodnja ali v težko ječo ali ostro kazen obsodila, odtegne se dovoljena podpora, ko je podpirajoča komisija to zvedela.

Kateremu kolku so podvržene vloge gledó teh taks? Vse raziskave, vloge, pritožbe gledó vojaške takse in vse priloge so proste kolka. Tudi so prošnje za podporo rodbin mobiliziranih in vse priloge kolka in poštne proste. „Elinost.“

Dopisi.

Iz Gorice, 23. nov. (Izv. dop.) (Praznovanje godu naše cesarice od strani briških veteranov v Kviškem). Po sklepu predstojništva so vse podružnice primorskega veteranskega društva slovesno obhajale god Njih veličanstva, naše cesarice, ki je kuma zastave tega društva.

Lepi, preprosti patriotični praznik, katerega so napravili veteranci v Kviškem v goriških Brdih, ostane gotovo dolgo v prijetnem spominu deležnikov. Naši Brici so se še vedno pokazali kot pravi Avstrijanci, dast so na laških mejah v velikih skušnjavah. Kdo se ne spominja, s kako silo so italijanski rogovileži hoteli meje na ta kraj po svoje uravnati, ali na aborji v Kviškem je pokazalo svetu 15000 deležnikov, da znajo ceniti, kje je njih prava domovina. Tedanji sklepi so lep dokaz domače zgodovine.

Ali še le naši goriški vojaški veterani imeli so priliko prepričati se o avstrijskem duhu, kateri navdaja naše mejne prebivalce v Brdih, in kakó so navdušeni stari in mladi za staro domovino. Zarcs poročila vreden bil je praznik 20. t. m., katerega so obhajali prav slovesno v Kviškem.

Topiči in godba naznanjali so na predvečer namenjeni praznik. Na posebno povabilo prišli so bili počastiti slovesnost tudi g. bar. Rechbach, g. predsednik major pl. Catinelli z g. kompanijskem komandantom Art. bar. Teuffenbach-om in z vašim dopisnikom. Ob 10. uri zjutraj obhajala se je svečana služba božja v olepšani cerkvi. G. župnik Koršič, ki je znan kot pravi duhovnik daleč okoli, govoril je v cerkvi tople, patriotične besede veteranom na srce. Med mašo pa so topiči pokali, in veliko zaslugo za povzdigo svečanosti ima pevovodja, da smo slišali takó uredjeno in izvrstno petje.

Po maši so veteranci defilovali, g. podružnični predstojnik pa jim za to prebere cesaričin telegram v slovenskem in nemškem jeziku. Trikratni živio, Elizabeta! končal je predpoludansko svečanost.

Med obedom svirala je nekaj zares odbranih kosov veteranska godba.

G. bar. Rechbach in pa pl. Catinelli sta šla potem osebno zahvalit se g. župniku daje, na tako lep način povzdignil svečanostni dan. G. župnik pa se je ginjen zahvalil za izkazano mu spoštovanje. Naj biga odlično duhovenstvo tega kraja posnemralo tudi na to stran v patriotičnem sodelovanju.

Napravili so bili tamonjni veteranci tudi plesno zabavo v sobani olepšani s podobo cesarjevo in cesarično in primernim zelenjem; udežili so se zabave odličniki v Kviškem in iz okolice. Ko se je prikazal bar. Rechbach, nagovorili so ga primerno, in cesarska peslem je zadonela. Navdušenost nastala je velika, zlasti ko je ta dostojanstvenik zahvalil se v slovenskem jeziku z opominom, da zvestobo do cesarske hiše tudi na dalje goje.

Med počitkom slišali smo izvrstno prepevanje lepih pesmi in celo vrsto patriotičnih napitnic. V napitnicah se je posebno odlikoval šanmartinski učitelj, g. Čopi, kateremu se je brala iz govorov omika in pravo avstrijsko mišljenje. Skrbni in marljivi žendarmerski kraju komandant g. Burgstaller dal je olepšati kasarno z zastavami in z lepim transparentom

(Dalje v prilogi.)

Začne se ob 9. uri zvečer. Za tombolo 11. decembra naj blagovole gosp. člani darove podeliti. Cist dohodek je namenjen za nakup jednega glasovirja.

Katoliško-politiška čitalnica v Čepovanu vabi k shodu dne 28. t. m. popoldne ob 3. uri pri g. Anton Kafol-u h. št. 58.

Razgovarjalo in sklepalo se bo:

1. o peticiji zaradi spremembe cenilne komisije pri uradnih dražbah nepremakljivega premoženja; 2. o peticiji zaradi uredbe eksekucijskih pristojbin pri potrjevanju c. k. davkov.

Shoda se smejo deležiti tudi pravilno vpeljeni gosti, glasujejo pa le udje (Cl. II. §. 6). Odbor.

Veteransko društvo, ki je god naše cesarice svečano praznovalo, dobilo je na voščilen telegram preprijazen odgovor kot zahvalo za izraženo voščilo. Ta za društvo vesela novica bila je tudi brati v nemšč., laškem in slovenskem jeziku po zidovih goriškega mesta.

V odbor, kateri ima skrbeti za slovesne nprave ob poroki cesarjeviča Rudolfa s princesinjo Štefanijo, je goriško starešinstvo enoglasno izvolilo: župana dr. Deperisa, K. Ritterja pl. Zahonskga in Resen-a.

Goriški mestni župan izstopil je kot častni ud iz veter. društva, g. pl. Catinelli in Strekel sta se pa odpovedala mestnemu starešinstvu.

Razmere med vet. društvom in mestnim županstvom ne kažejo prijaznega lica. Tukajšnjemu občinstvu je odgovor na eno in drugo stran v povodih dobro znana in jasna.

Z redom za novo goriško pokopališče se Goričani ne morejo upokojiti. Dne 27. nov. smo videli čez dolgo časa iz prestolne cerkve spreved čez Travnik. Drugi dan popoldne so pa pri tako zaresnem enakem opravilu, rekli bi, komedje uganjali na starem trgu. Ravno se je napravil spreved skozi Raštel, pa je mestna straža pot zastopila, in radi ali neradi, spremljevalci so se morali vdati za hojo okoli Grada dalje. Ljudstvo se je smejalo in godrnjalo, da je postava dana s privilegiji, katerih minores gentes ne morejo prekoračiti.

Iz Ajdovščine od 19. t. m. se nam piše, da je napravilo tamošnje društvo „Edinost“ banket gosp. Val. Devetaku na čast, ki se zdaj preseli v Gorico kot deželni svetovalec. Pripovedujejo, da želi slovenskim strankam vloge reševati tudi po slovensko. Ajdovcem pa je občeal tudi njegov naslednik Budal v istem zmislu delovati. Zeleti je, da se želje in obetve tudi spolnijo. Naše ljudstvo pa naj se potem tudi ravna.

G. Devetaka spremljali so njegovi čestilci do Rebka, kjer so se tudi župani iz okolice poslovili od novega dež. svetovalca. Na njem bo, da si ljubezen pridobi tudi pri nas.

Nadvojvodinja Marija Terezija, grofinja Chambord prišla je danes teden v Gorico, tudi letos prezimovat v našem mestu.

Iz Plav do Solkana ni še voznik vselej varen. Nek voznik od Kobarida vzel je na voz ob mraku pri Plavah neko žensko s pleteničico na roki. Kmalu pa je voznik zapazil, da ta ženska, obvezana z ruto, ima brado, in utekel ji je samo po naključji, ko mu je morala padlo smodko pobirati. V Solkanu mož pogleda v pleteničico, v kateri najde oster nož in revolver. „Ženske“ pa ni dočakal, za plačilo strahu, ki ga je preстал, pa si je poplačal s koškom.

V Komnu so si osnovali rodoljubi čitalnico. Predsednik je notar dr. Kavčič, tajnik g. Ant. Leban, nadučitelj in blagajnik g. And. Ferfolja, prvi kaplan. Dozdaj šteje čit. nad 20 udov. Naj se ji množe po številu in marljivosti!

Po slovensko se pridiguje na Dunaji kranjskim Kuhnovcem v jezuitski cerkvi. Redka prilika tam v daljnem Dunaji.

Potres. Kraj Stubica na Hrvaškem je tudi veliko trpel po potresu. Dva vrelca sta ondi na novo nastala. Cela okolica okoli Stubice je močno trpela.

V Zagrebu ponavljal se je potres še pogostoma tudi ta teden, nekatere krat prav močno. — Dovoljeno je popravljati mesto tudi ob praznikih. Pridno se nabirajo darovi. Tudi na Angleškem se napravljajo za nabiro. — Siromašni posestniki dobivajo od podporne odbora po 100 gl., da si popravijo strehe na hišah, dobiti delavcev je zdaj lahko.

Ljudij bilo je ves čas izbežalo okoli 10.000 iz Zagreba. Karakteristično je, da je v Zagrebu ostalo samo sto judov; tudi to dokazuje, koliko sočutja ima denarni jud o nesrečah onega soseda, pri katerem jud živi in bogati.

V saboto 27. t. m. bo obhajal prvostolni kapitalj smrtni spomin Marije Terezije s svečano sv. mašo z Requiam in mrtvaškimi opravili. Imenovani kapitelj ima tudi ime po Mariji Tereziji.

Dr. Bleiweisu na čast so bili napravili podoknico ob predvečer ujedovega godu, za kar se je toplo zahvalil.

G. Tomaz Bartušek, zadnja leta finančni svetovalec v Innsbrucku, postal je finančni direktor za Ljubljano. Ta uradnik je Čeh in ni dozda spadal k ustavovercem.

Na milansko obrtniško razstavo vsled ukaza tržaškega namestništva na smejo primorski obrtniki pošiljati nikakoršnega izdelka, ker je ta razstava odločena samo za „provincie italiane“. Ukaz zadeva one tržaške Italijane, ki radi prištevajo Primorsko k že „rešeni“ Italiji.

Za Zagrebčane je darovala tržaška trgovinska in obrtniška zbornica 500 gl., tržaški Lloyd tudi 500 in Jož. Morpurgo obligacijo za 1000 gl.

Koroški deželni predsednik, grof Lodron je šel v pokoj, in na njegovo mesto je imenoval cesar dvornega svetovalca Schmidt-Zabierova.

Javni ljudski shod nameravajo neki napraviti v Ljubljani obrtniki in delavci. Delavci so se začeli gibati, in tudi v Ljubljani bodo govorili o stanju domačega obrstva in delavstva, kakor tudi o razširjenji volilne pravice.

Povodenj na ljubljanskem močvirju je pokrila že konec onega tedna 4000 oralov zemlje. Veliko vasij je pod vodo, katera stoji po 2 čevlja visoko v poslopjih. Ljudje morajo prebivati v gorenjih hišnih delih, živina pa stoji do života v vodi. Nekatere hiše so v nevarnosti, da se poderejo, in polje okoli in okoli trpi veliko škode. Poplavljeni pa je vse ozemlje do Vrhnike in Borovnice. Danes je že boljše.

Senožeška pivovarna začela bo kuhati zopet pivo, in pravijo, da bodo skrbeli novi lastniki za tako dobro pivo, kakoršno je imel prej stari Dejak.

Slovenske vloge rešuje škofjski urad v Ljubljani po slovensko po ukazu ljubljanskega pokneženega škofa.

Slovstvo.

„Slovenski Pravniki“, mesečen slovenski časopis, izhajal bo od novega leta naprej. Izdajal ga bo s sodelavstvom slovenskih juristov ljubljanski advokat dr. Alfonz Mošč. Ravno zdaj pravi „Sl. N.“, ko se od vseh strani kliče po slovenskem uradovanju, in se to tudi res če dalje bolj razširja, potreben je tak strokovnjaški časopis za juriste na Slovenskem jako zelo. Prepričani smo torej, da mu ne bo manjkalo niti duševne, niti materialne podpore.

„Nauko gospodinjstvu!“ Bodočim gospodinjstvom, ženskim učiteljicam, učiteljem in učiteljicam na višjih dekliških razredih ljudskih in meščanskih šol. Po Iv. pl. Hermann-u prosto poslovenila I. N. in I. L. založil Ivan Lapajne v Krškem. Ta praktična, lepo poslovenjena knjižica izšla je ravno kot ponatis iz „Edinosti“ v Trstu, obseza 54 strani vel osmerke in stane 40 kr. Med mnogo znanimi rečmi podaja našim gospodinjstvom tudi mnogo novega v poduk, in je vredna, da jo našim dekletom kupijo kot lepo darilce za božične praznike.

„Zorin“ Stritarjev roman pontisnen v „Zvonu“ iz prve dobe, prijavlja se zdaj v „Moravski orlici“, glasilu moravske češke narodne stranke. I. Penizek, cand. prof, kateri je preložil tudi Preširnovi pesmi v češčino, podal je imenovan roman Čehom takó rekoč za povračilo čeških enakih del, katera so nam dozda preložili naši rojaki.

Čehi so pa tudi prvi prelagali „Slomšekove spise“, katere zdaj tudi Hrvatje posebe hvalijo. Ti spisi so res vredni, da si jih duhovni naši prisvajajo, tudi v novi izdaji. G. Lendovšek, kateri novo izdajo preskrbuje, ima še vseh zvezkov na prodaj, in bo nadaljeval izdajanje, kolikor prej se mu stroški poplačajo za dosedanje zvezke.

Dobili smo sledeče naznanilo in povabilo v ponatis:

„Kres“ leposloven in znanstven list je ustanovljen. Izhajal bode v prijaznej obleki in obliki v mesečnih zvezkih na 3—4 polah začetkom vsakega meseca počeni od novega leta 1881.

Kres velja na leto 4 gold., na polleta 2 gold, in se tudi lahko po zvezkih v knjigarnah kupuje.

Na razposlani poziv se je do zdaj že toliko gradiva nabralo in toliko sodelavcev oglasilo, da bo mogoče Kresov načrt in namen dobro izpolnjevati. Uredništvo in založništvo si bode prizadevalo svoje zaupanje in udanost, ki jo vživa pri slovenskem občinstvu djanstveno opravičiti, prepuščajoč sodbo o vrednosti Kresovih spisov slovenskemu razumništvu.

S temi besedami se obračamo do vseh Slovencev s prošnjo, naj blagovolijo naše podvzetje gmotno in duševno podpirati.

Naročba se naj od danes naprej pošilja na založništvo in opravništvo Kresovo, to je tiskarnici družbe sv. Mohora, rokopisi pa, ki se bodo po mogočnosti odškodovali, dr. Jakobu Sketu v Celovcu.

V Celovci, 15. novembra 1880.

Uredništvo in založništvo.

Gospodarstvo.

Kratek pregled letošnje kmetijske letine. Žito je kruh, zato o tem naj prvo pregovorimo.

Pšenice se je v Avstriji z Ogerskim pridelalo blizu 1 milijon hektolitrov več od lanskega leta, tako da imenujejo kupčijski statistikarji letino po pšenici srednje dobro. Cizlajtanija je imela letos boljše letino po pšenici kot pa Ogersko. Slabše je obrodila rž. Jako dobro je obrodil ječmen in celo tudi spomladanski ter se računji, da se bo Ogerskega saj 3 milijone kvintalov ječmena lahko izvozilo čez meje v sosednjo Nemčijo. Ovsja je letos za blizu 2 milijona kvintalov več kot v minulem letu.

Koruza (sirk) je v raznih deželah različno obrodil. Prav dobro sirkovo letino imajo: Ogersko in Hrvaško dobro, Dalmacija, Tirol, Štajersko srednje Primorsko, Kranjsko, Vorarlbersko slabo.

Ajda je le srednjo letino dala, najboljšo na Tirolskem, prav slabo po Koroškem.

Krompirja je sicer veliko, pa hudo gnije, posebno po Češkem in Poljskem, kjer pridelujejo največ krompirja, iz katerega žgo žganje (špirit). Ker povsod (tudi pri nas) gnije, bo cena krompirju gotovo močno porasla.

Kapus se je prav dobro sponesel.

Sadja so posebno južne dežele (Goriško in juž. Tirol) dovolj pridelale, slabo sadno letino pa imajo severniše dežele, kjer jim je na tisoče drevesc posebilo po hudi zimi.

Pridemo na vinskó letino, katera jo pri nas zalibog tako silno revna. Po Niže-Avstrijskem imajo tudi slabo letino ter zelo kisela vina. Tudi Dalmacija je po gnilini grozdja precej bendime zgubila. Nekoliko boljše letino ima južno Ogersko, vendar slabo kakor lansko leto; ponaša pa se Banat z izvrstnostjo svojega sicer pičlega pridelka. Po Banatu prodajajo hektoliter po 7—8 gold. V okolici Pečuha je letina zelo revna. Zelo naraščajo cene in celo nizka kisela vina se dobro prodajajo. Zato morda prav svetujemo, da se naši vinorejci trdno drže v ceni, ker naše blago je še vendarle boljše od tujih vin, in domači kupci bodo gotovo vsega pobrali, še premalo ga bo. Posebno pa kraški teran in boljša bela vina po deželi morajo priti do poštene cene. Na tisoče hektolitrov izvažajo črnega Dalmatina na Francosko, kjer ga prebrisani francoski kletarji obdelajo, in ves gro pod firmo „Bordó“ v daljnji svet. Zato pozor, Primorski vinorejci, na črna poštena vina. Ako razumemo naš položaj, bodočnost v trgovini s črnim vinom mora postati naša. P.

Anton mgr. Obizzi,

uradno pooblaščen zemljemerec

naznanja, da je preložil svojo pisarno v ulico „Via Morelli“ (Za mesnicami) v svojo lastno hišo št. 22.

Prostovoljna dražba vina.

Z dovoljenjem c. k. okrajne sodnije v Metliki dne 3. novembra 1880 št. 11068 prodajalo se bode na javnej dražbi v Metliki blizu Karlovca 9., 10. in 11. decembra t. l. od 9. u jutro do 2. popoldne 600 avstr. veder vina, na svetovnej razstavi Dunajskej in na deželnih razstavah v Ljubljani in v Zagrebu diplomiranega

pravega naravnega vina

iz najimenitnejših vinskih let 1848, 1863, 1865, 1875.

Kupljeno vino ima se precej plačati in odpeljati ali pa treba sporazumeti se zaradi kasneje odvoznje.

Ker so vina močna in okusna, zboljšajo se z njimi prav lahko slabeja vina letošnja in predlanska. Na to okolnost opozorujejo se vinski trgovci in krčmarji.

METLIKA, železniška postaja KARLOVEC, 19. nov. 1880.

Guštin-Navratil.

Epilepsija.

Božjast, krče, tudi v prav hudih primerih, ozdravljam jaz v najkrajšem času po samo meni lastni in vedno uspešni metodi tudi pismeno. Specijalni zdravnik dr. Helmsen v Berlinu N. W. Louisen-Strassé 32. Na stotine že ozdravil.

Pianistinja (koncertistinja), ki je izvršila vse tečaje na dunajskem konservatoriju z odličnostjo in prvimi darili, in ki je na Dunaji uspešno poučevala, ponuja in priporoča se zlasti bolj izurjenim gospodjem in gospodičinam. za glasovir in za teoretične nauke v harmoniji.

Oglasi se sprejemajo v naši tiskarni pod naslovom: X + Y.

Oznanilo in vljudna prošnja.

Višje izšolan in omikan, vrhu tega tudi v opravljanju popolnem izurjen, zdrav in čvrst 40 letnik, ki je deloval med drugim osem let tudi kot občinski tajnik, želi stopiti pri kakem g. odvetniku ali notarju kot urednijsk vodja, pa tudi drugje kot translator v službo. Dostavši tudi izpit v nekaterih finančnih strokah in seznanivši se v teku mnogih let z državnim in deželnim zakonstvom, dostavlja, da je razen v starejih in drugih romanskih jezikih, znanstveno in opravljalno popolnem izurjen v slovenskem, nemškem, in italijanskem jeziku v besedi in pismu, kakor tudi, da ima popolno znanje furlanskega podnarčja.

Več se izve pri slavnem uredništvu velec. „Soče“, ki postreže iz vljudnosti, za kar je to plo naprošeno bilo.

Nepremakljiva zvestoba in nemorna delavnost je in bode prosilcu sveto geslo. —

Skoro zastonj!

Veliko zalogo na nič prišle velike tovarne za britanija-srebro, prodaja oskrbnišvo skupnega blaga zaradi dolžnega poplavljanja in zaradi popolnega trebljenja prostorov

za 75 od sto pod cenitvijo, tedaj skoro zastonj. Za gl. 6.70, tedaj komaj polovice tega, kar je delo stalo, dobiva se izvrstno sledeče pomizje iz britanija-srebra, ki je stalo prej 30 gl., in smo porok za 25 let, da ostane vsak komad zmerom bel.

6 namiznih nožev z izvrstno jekleno ostrino, — 6 vilic, iz pravega angleš. britanija-srebra, — 6 teških žlic za jedi iz britanija-srebra, — 6 jako finih žlic za kavo iz britanija-srebra, — 1 težki zajemalec za juho iz britanija-srebra, — 1 težki zajemalec za mleko iz britanija-srebra, — 6 podstavkov fino cizilovanih, — 6 podnožnikov iz prav dobrega britanija-srebra, — 3 lepi težki kozarčki za jaca, — 3 krasni prav fini sladkorniki, — 1 izvrstni solnjak ali poprnjak, — 1 čajni cedilnik, prav fine sorte, — 2 krasna sobanska namizna svečnika, — 2 prav fina alabastrnasta nastavka za svečnike. 50 komad.

Vseh tukaj navedenih prekrasnih 50 komad stane skupno gl. 6.70

Naročbo izvršujeta po povzetju ali proti pošiljati denara, dokler je kaj blaga v zalogi, gospoda

Blau & Kann,

General-Depot der Britannia-Silber-Fabriken:
Wien I., Elisabethstrasse 6.

Na stotine zahvalnih in pripoznalnih pism je na javni pregled v našem bureau.

Pri naročbah zadostuje napis:

BLAU & KANN. WIEN.

MARIJNCELSKE

edino prave kapljice

zoper želodečne bolezni

dobivajo se v Cristofolletti-jevi lekarnici, c. kr. dvorni priskrbnici. Na Travniku, blizo škofije po 35 kr. steklo.

Št. 270/E

Oznanilo.

Ravnateljstvo zastavljavnice (Monte di pietà), vstanovljene po grofu Thurnu, v Gorici raznanja, da bode dne 9. decembra 1880 začela javna dražba (kant) nerešenih zastav III. četrt leta 1879 t. j. tistih, ki so bile zastavljene meseca julija, avgusta in septembra 1879.

Ravnatelj: Lovisoni.

Na podlogi razsodbe v. c. k. dež. zdravniškega sveta od v. c. k. namestništva dovoljene

Marijanceljske kaplje za želodec

izvrsten pripomoček zoper vse želodečne bolezni

posebno pa se sponaša pri netočnosti, želodečni slabosti, slabodisečem dihu, kedar človeka napenja, mu kislo podaja, kedar ga grize ali vjeda, pri želodečnem kataru, zgagi ali rezalci, če se nareja pesek ali kaša, pri preobilnosti sline, zlatenci, pri studu in metanji, glavobolu, prihajajočem od želodeca, želodečnem krču, pri zaprtem životu, prenasitenosti bodi z jedmi ali

pijačami, pri glitah, vrančnih, jeternih ali hemoroidalnih bolestitih.

Vsaka steklenica stane s pakom o rabi 35 kr.

Glavna zaloga za Gorico pri gospodu lekarničarju A. pl. Gironeoli v Gorici, blizo „treh kron“.

Centralna zaloga za razpošiljanje: Apotheke zum heiligen Schutzengel des Carl Brady, Kremser, Maehren.

Apotheke „zum heil. Leopold“ in Wien,

Stadt, Ecke der Plankeⁿ. und Spiegelgasse,

PHILIPP NEUSTEIN,

priporoča p. n. občinstvu celo vrsto resničnih in toaletnih sredstev, ki se predobro obnesejo v vseh slučajih in gotovo tudi ozdravijo. — Zato imamo tisočero spričeval.

P. n. občinstvo prosimo, da ima za prava samo ona zdravila, katera kažejo našo firmo.

Neusteinovi osladkorjeni svalki za čiščenje krvi sv. Elizabete

so lahke mečivni, krv čistilni in popolnem nesškodljivi, obnesejo se zlasti pri boleznih v spodnjih telesnih delih, za prenehalno mrzlico, pri bolnih prsnih delih, kožnih in očesnih boleznih, otroških in ženskih boleznih, zabranijo vsakotero zaprtje, gotovi vzrok največ boleznij. Ta svalek je najboljši in cenejši izdelek te vrste. 1 svitek, 8 škatljic s 120 svalki, velja 1 gl., posamezne škatljice po 15 kr. Ti svalki, ki so se posebno prikupili, imajo izvrstno spričevalo odgovornega svetovalca Pitha-e.

Svarilo. Vsaka škatljica, ako nima spredaj firme: „Apotheke zum heiligen Leopold“, je falsifikat, katera naj občinstvo ne kupuje. Gledati je treba, da se ne dobi slab, brezuspešen, če ne celo škodljiv izdelek. Izreč io je prašati po Neustein-ovih Elizabetinih svalkih; ti imajo na zavrtku *Philipp Neustein* in podučne listu tale podpis:

Brown-Pomade, izvrsten pripomoček za pobarvanje las, pobarvanje in obvarovanje las in povrne lasem prejšnjo barvo. Velik lonček velja 2 gl., majhen lonček 1 gl.

Dr. Callmann-ov pripomoček za pobarvanje las, popolnem nesškodljiv, povrne vsako barvo (črno, rjavno, rumeno). 3 gl.

Nestle-jev otroški prah po 90 kr.; anaterinova voda za usta (Popp) gl. 1.40; dr. Pfeffermannova zobna pasta po gl. 1.25; Polt-ova resedna pomada po gl. 1.50 imamo zmerom nove. Dunajski goruščni popir, 10 listov v plehovnasti škatli 45 kr. Norveško salo iz kitovih jeter, veliko steklo 40 kr. Ninov ročni prah za oneženje rok 50kr.

Najbolj znani izdelki lekarniški in parfumerijski francoski angleški, ameriški, nemški, švicarski in avstrijski so vedno pri nas v zalogi.

Vse izdelke lekarniške, parfumerijske in opravne umetnosti z razstave pariške od 1878 prodajamo mi in razpošiljamo cenilnik brezplačno.

Opozarjamo posebno na knjižico: Dr. Boll's Schönheits- und Gesundheitspflege. Za 30 kr.

Železno pivo, boljše in zdraveje od vsake naprave iz sladja. Zdrave, okrevajoče in bolniko krepivno in redilno. 50 kr.

Razpošiljamo proti gotovini ali poštnemu povzetju in dajamo kupcem na veliko znatno rabato.

Zenski prah, orientalski. Podeljuje koži gladino, nežnost in voljnost (bel, rudeč), 1 gl. in 50 kr.

Elektro-motorski egrljaj proti hujenju otroškemu zobu uspešen. 1.50 kr.

Girromov balzam najboljši pripomoček proti ozebum. 60 kr.

Victoria-zobni prah isteje se med najboljša sredstva za čiščenje zob po 35 kr.

El Benito, edini pravi pripomoček proti izstranjenju las in za popolno odstranjenje lusk. 1.80 gl.

Dr. Frémontov oživljavni likör je najbolj krepivno in hladivno zdravilo. 2 gl.

Prsne cigarete iz smrekovih iglic, katerim je pridejan benec-kislinaricum, najboljšo zdravilo za nadušne ljudi. 25 gl. in 1 gl.

Quèbracho-Ekstrakt priporočata dr. Skoda na Dunaji in dr. Penzold v Erlangen najtoplejše za nadušne ljudi po 1 gl.

Halier jedove pastile nadomeščuje poplunen salo iz kitovih jeter. Te pastile ozdravljajo žuve, zastano sramo kugo, glavobolje, žlezasto in očesno bolezen itd. 1 škatljica 60 kr.

Injection Cadelle ozdravlja hitro kataronežnih bolečin. gl. 1.60

Francosko žganje s soljo in brez soli, steklo po 40 kr.

Železni albuminal najboljši železni pripomoček za blodične, o revajoče in bolne v čutnicah itd., v malo lneih že čutimo dobroto železnega albuminata. gl. 1.50.

Dr. Hajder-jev zobni prah, 35 kr.

Kumys, izvrsten lek proti slabemu prebavljanju, drisiti, propadu moči, medlenju in omotici. Steklo po 80 kr.

Menthin, izvrsten lek za želodec, krč, tudi kot zobna tinktura in izpiranje ust. 70 kr.

Margaritte-bomboni za kašelj 30 kr.

Oreillon, za vse usesne bolezni, kakor težko siljanje, žumenja itd. 70 kr.

Odontinova zobna pasta izbeli zračnele zobe 79 kr.

Po-ho, s Kitajskega, polajša hipoma najhujšo migrčno in glavobol. 1 gl.

Dr. Rajer-jev pravi pulheriu je najboljši lek proti pegam in podli obrazu barvo vrtnic in limbarov. Po gl. 1.50 in 80 kr.

Salycilov antisiutin proti potu na rokah in nogah. 50 kr.

Salycilovo milo, najboljšo in najcenejšo milo. 50 kr.

Schrier-ovi zobni svalki za votle zobe najboljši lek. 25 kr.

Storax-Crème je čudovito pomoči za kožne bolezni. 80 kr.

Umeteljniški sok iz najboljših planinskih zelišč švicarskih. Je nagla pomoč za kašelj in prane bolečine. 70 kr.

Protinov cvet, aromatičen, za ki trpi na pot na in skrjaku. 70 kr.

Fiakerski prah, škatlj. 80 kr. Pripisan lek za ašelj in hripavost.

Tanninova pomada, lonček (gl. 1.50) proti ispadanju las prav dobra.

Tisoč in ena noč.

Pravljice iz jutrovnih dežel.

Bolj kratkočasnih in mikavnih povesti ni kmalo, kakor Tisoč in ena noč, dokaz temu, da so jih uže skoro vsi uarodi v svojo literaturo sprejeli.

Vsak mesec izhajata dva snopiča v ličnem zavrtku po 64 strani in eno podobno. Vse knjige bodo obsegale kakih 40 snopičev.

Cena snopiču 20 kr., po pošti 22 kr.

Abonuje se pri založniku J. Krajecu v Novomestu, pa tudi po vseh bukvarnah. — Dobivajo se tudi

Spisil ERISTOF SMIDA.

Dozuj izlaza 2 zvezka. Cena zvezku, posebno lično vez. 70, trdo 40, mehko 30 kr.

Velika zaloga

vsakovrstnih

oblačil za gospode in gospé,

naj obilniše zbirke, dobrega blaga in krasne izdelave pri

IG. STEINER-JU V GORICI

poleg škofijske palače.

s patriotskim napisom. Občo pohvalo pa so zaslužili s sodelovanjem za izredni praznik zlasti g. podružnični predstojnik, varinski uradnik v pokoji, g. Kumar, g. odbornik in društveni podtajnik b. Artur Teuffenbach. Ta gospod, vojak od nog do glave, ima tudi kot sokomandant krajne straže za leto 1866 velike zasluge, in nosi tudi v priznanje Franc Jožefov red, deluje močno od poroda društvenega, in ravno zaradi tega mu je kot veščaku izročeno poveljništvo vseh veterancev. Vse je storil, da bi se društvo povzdignilo; njemu se imamo zahvaliti, da ima društvo svojo lastno godbo, katera je sestavljena iz veterancev kviščanskih in okoličnih. Ta godba ima odličnega kapelnika, je uniformana in pod vodstvom imenovanega barona prav dobro organizirana. Iz ovacij pa je ta gospod utegnil v nedeljo spoznati, kako spoštovanje in ljubezen vživa pri svojih veterancih.

Težko, dasi pozno, smo se ločili z veselimi spominom na odlični sprejem in na izredno pogostovanje iz srca privoščimo Bricem, da bi se veteranska podružnica vedno bolj množila in avstrijski duh na meji utrjevala proti tujim nakanam, in da bi še doživeli enake praznike pri naših ljubih Bricih.

Iz Škrbine, (Vreme — ponočnjaki). Jupiter pluvius je letos z nami neusmiljen. Ze mesec dni vedno dežuje, mi sami ne vemo, kaj bode iz tega vremena. Kmetu je to vreme jako na kvar, ker ne more svojih jesenskih poljskih del opravljati. Tisti, ki so že razorali, so na slabem, kajti hudi naliv jim je vse odnesel in brazde pokvaril. Ajdo so naši kmetovalci komaj rešili; kmalu bi bila pognjila na prostem. Tako ubogega kmeta tarejo velike nadloge; komaj toliko pridelal, da bi mogel ogromne davke plačati, pa še te male duhodke mu nemila osoda uničuje. Bog daj, da bi bilo kmalu boljše! — Ker sem že pri vremenu, naj še povem, da so začeli neki komenski hudourniki klatiti se po noči po naši vasi. Ker se bojé piti v mraku v vas, da bi jih naši domači fanti ne nabili, bodijo ko kladvo blje „trudne pozne ure.“ Ti ponočnjaki iz Komna so bili v teku 14 dni že štirikrat tukaj. Oni dojdejo kasno ter vasujejo do ranega jutra. V družbi jih je kacic G, a kolovodja jim je nek učitelj.

Mi želimo mir, naj nas tedaj nič več ne nadlegujejo s ponočevanjem. Čudno se nam res zdi, da morejo omikani mladeniči kaj takega počenjati!

Z beneške meje, 15. nov. (Izv. dop.) Prošlih let so bili v Dolenski županiji v občinskem zastopu Slovenci prav slabo zastopani, a Lah, dasiravno jih je mala peščica, so pa imeli krmilo v rokah ter so obč. ladjico po svoji želji obračali in vodili. Uradovalo se je le v laškem jeziku, a Slovence so prezirali, kajti pošiljali so nam le le laška oznanila in dopise, tako da so ubogi kmetje, kateri večinoma umejo slovensko pisati, morali po več ur daleč hoditi, da jim je kdo tuji jezik raztolmačil.

Slovenci so slednjic vendar sprevideli krivico, kojo jim Lah provzročuje, ter so pri poslednjih volitvah vse kriplje napeli, da so častno in častito zmagali.

Ta sprememba in zmaga me je nekakovo prerodila in navdušila, da sem z našim pesnikom V. Vodnikom zapel:

Duh stopa v Slovence

En zarod poganja
Preroben ves nov.*

Pri tej priliki moram opomniti, da gre gos. K. iz B. vsa hvala za njegovo neumorno in neustrašljivo delovanje, s kojim je on ne gledé na potrato novcev itd., temveč s prepričanjem, da le za narodnost deluje, neprenehoma se trudil, da smo mi do zmage dospeli, vkljub zaprekam; ki so jih delali in sicer od ene strani vladni komisar g. Cvek, a od druge pa laška stranka. Glava tej stranki je bil tajnik B. sam. Ni bilo tedaj čudo, da je marsikomu v misel se sililo tega tajnika odpraviti in poiskati si kacega boljšega, ki bi bil poleg družega tudi zmožen našega jezika.

Vsled tega je bil uže razpisan konkurs: kompetentov je bilo mnogo in vsak drugačne barve, in še celo Italijani onkraj meje niso izostali prositi, dasiravno toliko in toliko hvalisajo gospodarsko stanje v blaženi Italiji. O zlata dežela, enaka si jutrovi deželi, kder se med cedi.

Toda prestopimo zopet k stvari.

Slovenci so bili edini, tega tajnika odpraviti in mesto njega postaviti nekega g. J. iz Š., ki je kakor čujem, pravi narodnjak in značaj skoz in skoz; tega so sklenili za tajnika si izvoliti.

Med prošnjami za to službo so bili le dve, ki ste bili zanimanja vredne in sicer ons g. J. in druga tajnika B. Celó starasinstvo je bilo namenjeno prvega gospoda si izbrati, toda na dan seje zvršila se

je nepričakovana prekucija, ki nam je vse načrte prekrizala in naše upanje do boljše narodne bodočnosti uničila. Oni gospodje, ki so pregovarjali g. J. da naj i on vloží prošnjo, tedaj ki so bili uže najprvi za tega gospoda, so dan seje v laški tabor prestopili, s tem da so za nam nasprotnega, in malo priljubnega tajnika B. glasovali. Ti gospodje so, še nedolgo od tega, mnogo pritožb proti tajniku napravljali in tudi veliko v časopise so dali pisati o njem in sedaj so zanj glasovali!

To so izdajniki naroda in pravi hinavci. Mnogo izgovorov imajo sedaj, a mi dobro vemo in smo tudi iz zanesljivega vira prepričani, da vse, kar vi v vašo obrambo, oziroma v opravičbo uporabljate, so le izmišljene fraze, laži, prazne pravljice in zvijače; v iste brozračnejši, renegati in izdajniki naroda. V vaše roke smo mi vse naše upanje in nado položili, a vi niste uporabili jo v naše blagostanje temveč v našo duševno in materialno škodo.

Kožbanski možje so pa bili trdni, in niso dali se pregovoriti licemerem in lažnjivcem temveč glasovali so po lastnem prepričanju za našega narodnjaka, a škoda le da so bili v manjšini, kajti bivši tajnik je imel večino.

S tem je tedaj stvar dognano, in izpoznali smo izdajnike naroda in može katerim smemo zaupati. Nam ni toliko za osebo, temveč nam je le za stvar, tedaj naj bode Peter ali Pavel za tajnika, nam je vse eno, mi le zahtevamo in hočemo tudi da se bo v obč. uradnji v našem jeziku uradovalo in z eno besedo mi hočemo narodnjaka in ne tujca in nasprotnika Slovincem.

Toliko za danes, prihodnjic morda kaj družegal Protoslav.

Iz Sočke doline, 22. nov. (Izv. dop.) (Vprašanje.) Lansko leto že in tudi letos je c. k. namestništvo v Trstu nekaterim vikarijem nakazalo po 25 in 20 gold. pri c. kr. davkarji. Slaboglasni, takozvani Stremeyrjevi groši v zboljšanje duhovenske plače to menda vendar niso, ker si ne moremo misliti, da hoče vlada iz vikarijev norco briti in koj s tako ogromno (?) svoto zboljšati njihove plače. Znabití da pa hoče vlada na ta njo manj sramotiven način sčasoma le povrniti oni ekvivalent, ki se je skoz več let tako nepostavno od vikarskih plač izterjeval? Ker za dobro ne ve in mu je v dvomu biti težko, zato naglega odgovora pričakuje

Radovedni samotarec.

Iz Istre, 9. nov. (Izv. dop.) Bolj kot Taaffejeva skrb dati v Istri v ogromni večini živčičim Slovanom njihove pravice — briga naše italijanissime slabo deževno vreme pa terjanje dolgov. Sicer da me pa napečno ne razumete ter ne mislite, da bi tukajšnji irredentari molčali, ako bi Taaffejevo ministerstvo začelo kake pametne prenapredbe izvrševati v narodnosnem obziru — tega nisem in ne bi trdil, ampak stvar je tako-le: V Istri se s pol' alijančevanjem tako dalje „andla“, kakor doslé. Vlada sama daje v tej stroki drugim najlepši izgled. Čemu bi se tedaj irredentari Taaffeja bali, ko so ravno zdaj v Istri italijanizem in njegovo širjenje tako podpira, kakor še nobenkrat poprej! Da bi pa Taaffe irredentarijem v Istri kot bav bav kako preglavico delal — to ni verjetno — ker so uže preodrasli. Tedaj slabo vreme le jih nadleguje in pa izterjanje dolgov. Dasiravno ti ljudje ta posel dobro, da korenito poznajo, jim ne gre letos nič kaj izpod rok.

Stvar je naravna. Letina, čeravno za živež dobra, bila je za vino jako revna. In ravno ta božja kapljica je edino sredstvo, s katerim pride tukajšnji kmet do cvenka. Prav za prav letos ni prišel kmet do cvenka. Ako je tudi nekaj vina pridelal, zaradi slabih cest, slabe lege kraja in pa oddaljenosti od večjih mest, ni ga mogel prodati, kedar bi hotel. Ouderu, njegovih upniki, so uporabili to priliko in in vino v dolg vzeli. Ceno so si pak sami stavili. Prišlo je tako, da ni mu ostalo ni vina, ni denarja, niti se ni dolg zmanjšal; kajti načina računov teh karnjelskih in renegatskih Abrahamov — se nisem jaz vsaj nikjer učil, akoravno sem raztrgal uže dovolj hlač po šolskih in družih klopih. Nekako potenciranje je to.

Letos pa se je stvar zasukala nekako drugače. Nekoliko železnica, nekoliko vino, prosto colnine privabila sta Kranjcev Istro, kateri so karnjelski in renegatski druhal — storjene račune prečrtali.

Čez pet do šest gold. (52 bokalov) ne bodem ga nikomur plačal — govoril je oderušni strokovnjak — ali ni prešlo 14 dni, plačevati ga je moral tudi po 9, 10, 11 gl., ako ga je hotel imeti. In pa kmet, ko je gotovo denarje vdobil, počel je z njimi, kar je hotel, ko bi drugače, ako bi krajskih trgovcev ne bilo, svoje vino za nič oderuhu za dolg pustiti moral. Naj vam tukaj način in namen eksekucij narišem, katere tukajšnji oderuhi — proti svojemu dolžnikom napravljajo.

Namen teh eksekucij ni nikakor dolžniku prodajati zemljišča, ker kupiti bi ga morali konečno upniki sami. Oni pa to dobro vedó, da zemljišča dan danes dajajo jako slabe odstopke v Istri. Zato so jim pa eksekucije le kot strašilo. Navadno se pride do procentivne zemljišč, le redko do dražbe.

Prošnje za procenitev ponavljajo se vsako leto ob trgatvi. Onda pa kmet pride ali jim vna donese ali pa denara, če ne vsega, vsaj obresti. To se pa tako dolgo ponavlja za obresti in „iz usmiljenja“ od strani kmetove vplačnje, da bi pošten upnik uže kedaj povsem izplačan bil. Tu pa ostane revež vedno dolžan. Se ve da ni tak dolžnik strelnega prahu iznašel, pa žalostno je, da oni, ko vse to vidijo in vedó, ne samo roke križem držé, marveč navadno v lepem prijateljstvu, v prijaznosti s takimi manihejci živé, ter imajo za kmeta samo grdo psovko.

Hvala Bogu, da so se začeli nekateri rodoljubi gibati in ljudstvu oči odpirati — ali kaj vse to pomaga, ako sedanje razmere na Primorkem rodoljubnim možem nikakor niso ugodne! Toliko za danes iz svoje mavhe. Drugi pot še*); saj je polna, samo časa bo trebalo več.

Z Dunaja, 16. nov. (Izv. dop.) (Slovensko literarno društvo na Dunaji) je imelo 12. nov. svoje zborovanje, v katerem so bili voljeni novi odborniki in sicer za predsednika J. Hubad, za podpredsednika D. Majaron, za tajnika M. Petelin in Kavčnik, za knjižničarja slikar Janez Šubic, za blagajnika A. Mikuš in za odbornika M. Suhač. To so torej gospodje, katerim je izročeno vodstvo tega imenitnega društva. Mislim, da šteje društvo udov 17, pa priseči ne morem, če jih je več ali menj. V društvu so sami pridni možje, vneti za domovino in slovstvo slovensko; nekateri že delujejo na slovstvenem polju. Človeku dobre de, kadar opazuje v tem društvu gospode, kako razvijajo svoje moči, kako se urijo za prihodnje delovanje, kako izhajajo njih dejanja zgolj iz idealizma. Slovenski narod sme ponosen biti na ta mladi zavod, kateri mu obilo lepega in koristnega obeta. Zadnjic je bilo na dnevnem redu berilo Antona Terstenjaka „O slovenskih runah“, v katerem je razlagal in dokazoval pisatelj, da so tudi Slovani imeli pred Cirilom in Metodom pismo, in sicer ne fonetično, ampak figurativno pismo. Na podlogi tega slikovnega (figurativnega) pisma v Panoniji ustrojil je Ciril novo pismo glagoljsko. Ciril je bil potem takem reformator tistega ruškega pisma, katero je našel v Panoniji; na podlogi „črt in rez“ osnoval je glasoslovno pismo (Lautschrift), kateremu pravimo glagoljica. — Društvo ima tudi knjižnico; kdor ima kako knjigo, naj jo podari društvu; hvaležno mu bode. Da tudi slovenski pisatelji to društvo v poštev jemljejo, vidi se iz tega, da so se nekateri listi slovenski obrnili do društva za podporo. „Zvon“ n. pr. podpira društvu obilno. Če bo čestitimi bralcem všeč, poročal bom večkrat o delovanji tega imenitnega društva.

Z Dunaja, 22. nov. (Izv. dop.) (Shod nemških konservativcev v Lincu). Danes, dne 22. novembra imeli so nemški konservativci v Lincu svoj shod, za katerega smo že slišali, da bode slovesno izrekel svojo sodbo in protest zoper resolucijo dunajskega parteitaga. In to se je tudi sijajno, še sijajniše, nego so si želeli in pričakovali nemški ustavski, tudi danes zgodilo. Veliki pomen shoda prizadevali so si zmanjšati in okrajšati dunajski dnevnik, psujoč na osebe, katere so ga sklicale in ktere bodo na shodu govorile. Vse ni nič pomagalo. Zdaj isti listi klaverno poročajo, da se je shoda udeležilo, kakor nekateri poročajo 9000, kakor drugi celo 11.000***) mož torej skoro trikrat več jih je bilo nego tistih ustavakov na Dunaji. To je jasna demonstracija izšla iz srede nemškega naroda, če ne sama resolucija, katero so sprejeli na shoču, že toliko število je najboljši, najjasnejši protest zoper vse misli izražene v resoluciji nemške ustavovorne stranke. Dunajski dnevnik bridko tožijo, da jim kar sapa uhaja, kako je sramota za Nemce, da je sramota, da vstajajo Nemci zoper Nemce. In kaj je konec tega modrovanja? Pravijo, da Nemci teh svojih rojakov ne priznavajo več za Nemce, ker so se izneverili ustavnim načelom, nego da so ti konservativni Nemci „Črni Čehi“. Pa tudi to obrekovanje nič ne pomaga. Nemci sami so nam stvar, situvacijo pojasnili. Ustavovorna stranka je sebi na glavo sramoto nakopala, ker je sklicavala svoje parteitage tu pa tam. Ko bi bila vedela, da bo s tem početjem prouzročila take proteste od več tisoč mož, gotovo ne bi nikoli začela tega delati.

Shoda je bil predsednik grof Brandis; glavni poročevalec pa Lienbacher; na shodu so govorili Fuchs, Greuter itd. in knez A. Liechtenstein je pojasnjeval

Ured.

*) Prošnje.
**) Resničoljubni židovski za ustavske govoreči listi stavljali so število samo do 3 tisoč deležnikov!

stanje Nemcev v Avstriji. Pustimo za sedaj vse posranske reči, ter presojajmo rajši resolucijo, katera v glavnih potezah tako slovê:

„Nemški konservativni „parteitag“ izreka svoje prepričanje na tem shodu, v katerem so zbrani konservativno misleči nemški možje Avstrije, da je samo tista politika zdrava, katera edinstvo in moč monarhije ravno tako pospešuje kakor tudi avtonomijo posameznih pokrajin, katera spoštuje ustavo vlado ter razvija in razširja politično volilno pravico po pravičnosti, katera pravično deli vsam državljanom breme davkov in podpira obrt in narodno gospodarstvo.

Nemški konservativni parteitag je prepričan, da je za uspešno izvedbo te konservativne politike porok konservativna večina z enakomiselnim ministerstvom samo takrat, če pospešuje in enako skrbi konservativna stranka ne samo za blagor posameznih stanov ali razredov nego vesolnega naroda ob enem neizvemši nobenega razreda, če kraj popolne in zveste gojitve lastne nemške narodnosti spoštuje enako tudi pravice drugih narodnosti; če pripoznaje pomen nemške narodnosti vsled naravnega razvoja, ne pa z nasilnimi zakoni; konservativna stranka nasprotuje zaradi tega tlačanju in ščuvanju narodov.

Nemška konservativna stranka stoji na ustavnih tleh.

Nemški konservativni parteitag izreka, „da ne vidi v dejanjih sedanjega ministerstva nikakoršne nevarnosti preteče nemški narodnosti. On zavrača unišljeno trditve nemške ustavovorne stranke, katera se sili biti zastopnica avstrijskih Nemcev ali pa vsaj njih večine. On protestuje zoper trditve izražene v resoluciji dunajskega parteitaga, kakor da bi bil nemški narod vznemirljen po vseh krajih Avstrije, da bi bila parlamentarna večina državnega zbora sovražna Nemštvu, državnemu edinstvu, in svobodomiselnim ustavnim načelom; parteitag izreka, da mu posebno na srci leži povzdiga im gojitev državne in narodnospodarstvene blagovitosti, zlasti obrtnije in poljedeljstva; konservativna stranka bo posvetila svoje delovanje povzdigi in pospeševanju državnega edinstva varujoč domače pridelke, blagor Avstrije in njenih narodov.“

Ta resolucija je sama na sebi tako jasna, da ji ni potreba posebnega pojasnila. Ta sijajni protest, ki je izšel iz src nemškega naroda, pobil je in uničil popolnoma vsa usavovercev sumničenja, kateri so sedaj izprevideli, kako so se opekli s svojimi parteitagi. Vidi se, da so Slovani v tej resoluciji dobili svoje zagovornike — Nemce. In to nas veseli, da so vsaj konservativni Nemci prepričani, da se ne sme ščuvati zoper avstrijske narode, naj bi vsi uživali enaka bremena, enake pravice. Nemci so vendar enkrat izrekli besede, katere si tako razlagamo, da nas Slovane ne smejo Nemci ovirati v našem duševnem razvoju; in ravno to je, česar si najbolj želimo: slovenski jezik in narodnost bodi tako spoštovan kakor nemški. Odprite mu pot v šolo in urad! In konec bo nekorišnega prepira in med sebojnega ščuvanja. Kedo bi bil veseliji nego mi, ko bi se besede nemških konservativcev tudi skoro uresničile.—

Tudi v Efferdingu je bil kmetski zbor, v katerem je bilo navzočih 600 mož. Sklenili so, da bodo na 27. dec. sklicali kmetje posebnai shod v Lincu, na kateri bodo povabili konservativne državne poslance; ti naj bi pojašnjevali kmetom konservativno stališče. Kmetje bodo zbor sklicali v Linc samo zaradi tega, da bodo protestovali zoper nemške usavoverne parteitage.

Politični pregled.

29. nov. bo sto let, odkar je umrla velika cesarica Marija Terezija. Ona ima velike zasluge za celo cesarstvo in posebne zasluge tudi za Goriško. Ona je ustanovila goriško nadškofijo, katera je nastala po razcepjenji oglejskega patrijarhata v goriško in videmsko nadškofijo. Marija Terezija je zapustila tudi veliko drugih spominkov v opravah in zakladih goriške prestolnice ali velike cerkve.

Sin te cesarice Jožef II. je pa nastopil vlado en dan po smrti svoje velike matere. Njegov nastop hočejo zlasti Nemci praznovati. On ima tudi veliko zaslug in, kakor je znano, dal je najvišim plemenitnikom izgled, da je kmečki stan časten stan in tak, ki vzdržuje na prvem mestu naše cesarstvo. Saj je znano, da hranijo v brnskem muzeji ono, kakor je poročevalec sam videl, dobro ohranjeno drevo (plug), s katerim je ta cesar sam oral. Ali v politiki je imel take vzore, kateri so denašnji slovansko-avstrijski politiki ravno nasprotui. On je hotel po francoskem izgledu imeti samo eno vlado in samo nemški jezik. Ker pa denašnji nasprotniki slovanskih pravic, ne toliko iz ljubezni, kolikor iz političnih demonstracij, hočejo posebe slaviti in

povzdigovati tega drugače plemenitega vladarja, je spodobniše, da se mi spominjamo cesarja Jožefa samo kot čestilca našega kmeškega stanu. Takó mu ostanemo pravični po geslu: Vsakemu svoje.

O shodu konservativnih Nemcev v Lincu pripoveduje denašnji dunajski dopis, kolikega pomena ima v nasprotji z novokrščeno pa staro stranko nemških ustavakov.

Na Nemškem so se čedalje bolj razširjali judje, odkar se je ustanovilo nemško cesarstvo. Francoske milijarde so jih vabile zlasti v večja mesta. Nemčija dobila je nove zakone, kakor so jih judje zagovarjali, in oni so kričali po takih postavah, katere so jim dajale največo prostost za naglo obogačenje. Takó so si prisvojili tudi one službe, katere največ nesejo. Kot advokatje so s pomočjo novih zakonov vzeli ljudstvu najmanjše samostojno gibanje, in kot zdravniki pa že vedó od nekdanj, da ta stan v notranjem poslovanji najmanj nadzoruje tudi ostra država. Enako so splezli do večih služb pri učiteljstvu, in še sodništvo na Pruskem je zasejano s krščenimi in nekrščenimi judi. Berolin ima n. pr. med 150 sodniki 43 judov!

Da je kupčija, obrstvo in časopisje v židovskih rokah na Nemškem, je potem samo ob sebi umevno.

Ni čudo, da je začelo zlasti ljudstvo nižih stanov vedno bolj pritoževati se proti naraščanju židovskega rodu. Še večje moralno zlo doprinašajo judje sè skazeno literaturo v knjigah in časopisih višim stanovom. Ali ti so že sami bolj ali manj skazeni, da nevarnosti ne vidijo.

Začeli pa so zlasti v Berolinu agitovati proti judom zlasti lani in letos. Boj se je vnel med judi in strankami, katere se vneljejo za jude zaradi nerazločevalne tolerance ali pa proti judom iz površniših in zaresniših razlogov. Boj je prodril celó v pruski parlament ravno te dni, in iz razprav in telegramov, kateri polnijo te dni dunajske liste, razvidimo najjasniše, v čegavih rokah je tudi dunajsko časopisje. Judje imajo veliko nasprotnikov v pruskem parlamentu, in ti so na pravi poti, če tudi ne govore vselej proti judom iz veljavnih vzrokov. Čudno pa je pri vsem tem boji, da se učene glave, kakor imenitni Mommsen in Virchow postavljata na judovsko stran. Tudi nemški kronprinc je rekel, da je sramota za 19. stoletje proganjanje judov ravno na Nemškem. Ali vsi taki glasovi nič ne izdajo proti zgodovinskim dokazom, da judje so nevarno pleme za človeštvo, in ne samo za kulturno Evropo. Judje nosijo v svoji krvi korupcijo, kamor pridejo. Ta stavek je edino veljaven za postopanje proti judom, kateri vsled tega ne zaslužijo drugega kot izjemnih zakonov v vsej Evropi.

Mi bi ne rabili tukaj prostora za boj nemškega ljudstva na Pruskem proti judovstvu, ko bi ne videli enake nevarnosti, katera preti od židovske strani tudi avstrijskim narodom. Avstrijski judje so se oklenili nemških ustavovercev, ne iz ljubezni do načel ustavoverskih, ampak ker vidijo dobiček v boji Nemcev proti Slovonom, ali v obče proti drugim narodnostim. Judje so spoznali, da pri ustavovercih je kapital zanje. Nevarni so nam judje; ako bi ne bilo judov, pomirili bi se bili že avstrijski narodi vsaj v večji meri.

Prej ko se tedaj narodi streznejo gledé na „obče mnenje“, po židovskih časniki zagovarjano, prej nastopi doba za uspešniše porazumljenje med različnimi narodi našega cesarstva.

Grška vlada ukazala je osnovati 10 novih bataljonov pešcev in 4 nove poljske baterije. Vojska grška dobi s tem 15000 mož več. Enako se tudi pomnožujejo vojne ladije.

Kitajsko in Rusija se menda brez vojske pogodita, ker hoče Kitajska vlada plačati Ruski primerno odškodnino.

Domače stvari.

Ponemčevanje na Krasu je v tujih novinah vzbudilo veliko veselje, kakor je bilo pričakovati.

„N. f. Pr.“ imela je dolg telegramo tej novici, „Triester-Zeitung“ pa je v velikem poročilu entusiastično izrazil svojo škodoželjnost. Še norčuje se z nami in pravi, da naši kmetje so vendar spregledali zaslepljenost (!) naših narodnih vodnikov. Gospoda! kdo se smeje in kdo žaluje?

Kakor smo zadnjič rekli, ponavljamo tudi danes, da se bojimo biti še le pri začetku ponemčevanja. V denašnjem uvodnem razgovoru smo povedali, komu na korist ponemčuje naša vlada primorske Slovence. Da bi se deželni šolski svet ustavljal nadaljnjim enakim nakanam tudi ni upati, ako pomislimo, kakó je sestavljen. Deželnemu šolkemu svetu namreč predseduje c. kr. tržaški namestnik sam ali pa njegov namestnik. V svetu sedita gimnazijski in vodja više realke goriške, oba po mišljenji trda Nemca, in ko bi tudi bila Slovanom prijazna, je dovolj, da sta vladna. Poleg nju sedi ekonomični referent. K trojici sta naklepena dva od vlade imenovana duhovnika, sedaj g. Aud. Marušič, in mons. dr. Zorn.

Od naštetih udov zaradi specifično vladne sestave ni mogoče pričakovati pravičnih sklepov, dokler Slovincem nasprotuje vlada. Pač bi bilo misliti, da pod Taaff-jevem se ne zamerijo od vlade imenovani Slovenci, ako bi glasovali z edinim neodvisnim Slovincem v dež. šolskem svepu. Ali mi, primorski Slovenci, smo izjema v izjemnih razmerah, katerih še imenovati ne moremo, ako nočemo dati državnemu pravdniku opravila.

„Slovenski Narod“ je naš zadnji dopis s Krasa priobčil in izrečno klasifikoval sedanjo tržaško vlado; on upa, da bo dr. Tonkli potegnil se za primorske Slovence, katerih še Lasserjeva vlada ni zatirala v toliki meri. On je bil tudi edini, ki se je v zadnji seji dež. šols. sveta odločno ustavljal v dotičnem dopisu oznanjenim sklepom. Ali pustili so ga na cedilu še tisti Slovenci, kateri nimajo vzroka bati se kake škodljive zamere pri vladi. Edini drugi deželni odbornik Gasser se je dr. Tonklija oklenil, in je edini ž njim glasoval. Dr. Tonkli bo gotovo svojo dolžnost storil, pa žalostno je, da ga še rojaki in narodnjaki zapuščajo. Edino, sicer še vedno netolažilno tolažbo ima dr. Tonkli v tem, da ni narod sklepal. ampak sedanja vladna večina našega dež. š. sv., čemur se mu bo upirati in proti čemur mu bo odločno protestovati.

G. dr. Tonkli je edini goriški zastopnik, na katerega se zdaj zanašamo. On ni bil samo pol leta med narodom, kakor drugi slovenski poslanci, ampak živel je leta in leta vedno med slov. ljudstvom. On naše potrebe pozna in čuti le predobro sedanje politične razmere na Goriškem. Zato bi bilo zares brezpotrebno še posebe opozarjati ga na določene točke, o katerih naj spregovori v državnem zboru. Pozna jih sam, in zato mu ne želimo v krogu širšega delovanja v državnem zboru drugega kot srečno pot in enako srečne vspehe!

Goriška čitalnica razpošilja sedeče vabilo: Vaše blagorodje! Zauana Vam je kruta nezgoda, ki je vsled strašnega potresa zadela glavno mesto hervasko. Ne le pri nas, ampak še celo zunaj mej našega cesarstva nabirajo se mili darovi za unesrečene Zagrebčane. V ta namen napravi tudi Goriška čitalnica prihodnjo saboto **27. t. m. ob 7 1/2 uri zvečer** v svojih prostorih veliko besedo s tukaj sledečim programom. Slavno ces. kr. poveljništvo tukajšnjega peš-polka pripustilo je brezplačno svojo godbo v blago sodelovanje. Podpisani odbor drzne se Vaše blagorodje naj uljudneje vabiti k udeležbi te dobrodelne veselice. Darovi za unesrečence pobirali se bodo pri vstopu. Ako bi pa Vašem u blagorodju ne bilo mogoče besede udeležiti se, sprejme podpisani odbor hvalečno [vsak dar, hoče ga vestno objaviti ter tako nabrani denar velečastitemu dr. Mrazoviču-u, županu zagrebške-mu poslatai.

Program: 1. Overture iz opere „Martha“, uglasbil Flotow, svira vojaška godba; 2. a) Hervačicam, zbor sè samospvom, ugl. pl. Zajc, b) Bože živi, zbor, uglasbil Tovačovski; 3. Lahko noč, samospv, uglasbil Fr. Abt; 4. V sladkih sanjah, četversp, ugl. A. Hajdrih; 5. Nek dušman vidi, zbor, uglasbil D. Jenko; 6. Poznam okó, uglasbil Fr. Abt, svira vojaška godba; 7. Oblačku, zbor sè samospvom, uglasbil Jos. Kocijančič; 8. Stara mesto mlade, vesela igra v enem dejanji; 9. Domovina, zbor sè samospvom, uglasbil dr. Ipavic; 10. Potpourri iz operete „Bocaccio“, uglasbil Fr. pl. Suppè. Po besedi plesna zabava.

Vabilo k koncertu, kateri napravi tržaška slovanska čitalnica v saboto 27. nov. 1880. 1. Pedrotti. Sinfonija iz opere „Tutti in maschera“, za dva glasovira, igrajo gospodičine: E. Popovič, A. Engelhardt, S. in F. Schilbach. 2. Umlauf. „Pozdravljam Te“, igra na citre gospod V. Vavpotič. 3. Rossetti. „I Foletti“, svirale na glasovirju gospodičini E. Popovič in A. Engelhardt. 4. Hajdrih. Vodniku v spomin, četversp, pojó tržaški četverspevcí. 5. Kelterer et Hermann. Fantazija iz „Rigoletto“ za glasovir in gosli. Igra gospodičina E. Engelhardt in gosp. G. Dragatin. 6. Vavpotič. „Njej z ljubezni“. Igra na citre gosp. V. Vavpotič. 7. Fumagalli. „Fantazija“, igrata na glasovirju gospodičini S. in F. Schilbach,